

Heinrich Valentin Becker

**Rector Academiae Rostochiensis Henricvs Valentinvs Becker Phil. D. Et Prof. O.
... Memoriam Resvrrrectionis Iesv Christi Commendat : Simvl Ad Qvaestiones:
Vtrvm Christvs Clavso Sepvlcro Svrrexerit? Et Clavsis Ianvis Discipvlorvm
Conclave Intraverit? Pavcis Respondet**

Rostochii: Litteris Adlerianis, [1773?]

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn877725160>

Druck Freier Zugang

T. 512.

1473. Ostern.

~~M-1256.~~ 410.

Op. 1773

RECTOR ACADEMIAE ROSTOCHIENSIS
HENRICVS VALENTINVS BECKER

PHIL. D. ET PROF. O. ET AD AED. IAC.
ARCHIDIAC

MEMORIAM
RESVRRECTIONIS IESV
CHRISTI
COMMENDAT.

SIMVL AD QVAESTIONES:

VTRVM CHRISTVS CLAVSO SEPVLCRO SVRREXERIT?
ET CLAVSIS IANVIS DISCIPVLORVM CONCLAVE INTRAVERIT?

PAVCIS RESPONDET.

ROSTOCHII,
LITTERIS ADLERIANIS

M. 1256 410

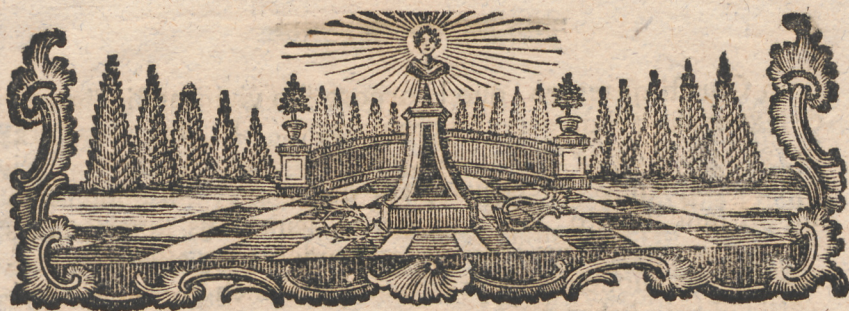
INSTITUTIONAL LIBRARY
UNIVERSITY OF CALIFORNIA
LIBRARY
M. E. M. O. R. I. A. M.
RESEARCH COLLECTIONS
CHRISTIANITY
COMMUNIST

STATE AND QUESTIONS
THEM CHRISTIAN CLASSIC SEVEN ORNAMENTAL
THE CLASSIC FINEST DISTINGUISHING CONCLUDE WITH VERTUE
FACTS RESPONDED

ROSTOCK
LITTERIS ADLERS

Handwritten or stamped marks, possibly a date or reference number, located in the bottom right corner.

Superuacuum laborem suscepisse videar, cum quaestiones moueo, de quibus saepius disputatum est. Immo fortasse nonnulli temerarias uocauerint has quaestiones, sententiam, *Christum clauso sepulcro et grandi lapide munito, resurrexisse, atque clausis ianuis discipulorum conclaue intrasse*, acriter a maioribus nostris defensam, ac ab obiectiōibus Socinianorum et Reformatōrum vindicatam, dogma ecclesiae Lutheranae, quod nemo orthodoxorum in dubium uocare debet, reputantes. Ego quidem valde dubito, num haec hypothesis rite demonstrata sit, aut solide vnquam possit probari; nec eam credo pro dogmate ecclesiae nostrae merito esse habendam. Neque omnino superuacaneum puto hasce quaestiones de nouo explicare: quippe haud raro tempore Paschatos e cathedra ecclesiastica haec narrantur miracula, quae tacet uerbum Dei. Maximum miraculum, et testimonium omnipotentiae Patris Christum resuscitantis, atque omnipotentiae Filii propria vi ac uirtute in uitam redeuntis, est resurrectio Sospitatoris nostri; nec opus est, ut addantur miracula, de quibus dubii saltem sumus. Historia resurrectionis Christi, uti ab Euangelistis narrantur, gloriam Seruatoris nostri adeo clare manifestat, et eum unigenitum Dei Filium esse tam solide demonstrat, ut non opus sit in eo gloriam

riam Christi quaerere, quod corpore suo viuificato in lignum et saxa et alia solida penetrauerit corpora. Prudentia pastoralis requirit, vt caute coram concione loquamur, non vltra Scripturam sapiamus, nec quicquam doceamus, nisi quod certo nititur fundamento; ne hypotheses, leuioribus superstructas rationibus, non secus ac si veritates indubitatae essent, defendentes, occasionem aliis praebeamus, nomen *argumenti homiletici* ludibrio habendi.

Patres ecclesiae sententiae huic dubiae suum adiecisse calculum, satis notum est. Frustra autem quaeres in scriptis Patrum Apostolicorum vllum huius sententiae vestigium, nisi IUSTINO MARTYRI tribueris *Constitutiones apostolicas* sub eius nomine editas; quem quidem librum suppositicium esse CAVE (*hist. litt. scriptor. eccl.*) DV PIN (*nouvelle bibl. des aut. eccl.*) SCVLTEVS (*medulla Theol. Patrum*) FABRICIVS (*biblioth. graeca*) luculenter ostenderunt. Sed, qui Saeculo IV. inclaruerunt, GREGORIVM NYSSENVM (*Orat. 2. de resurr.*) GREGORIVM NAZIANZENVM (*de Christo pat.*) AMBROSIVM (*in Lucam*) CHRYSOSTOMVM (*Com. in Math.*) HIERONYMVm (*epist. ad Hedib.*); et saeculo V. AVGVSTINVM (*serm. de temp. et de cogn. ver. vit.*) atque ISIDORVM PELVSIO TAM Monachum (*epist.*) huic sententiae fauisse no- uimus. Sequentibus saeculis plures, quorum nomina SVICERVS (*thes. eccles.*) et WHITBY (*de patr. comment.*) dederunt, hanc hypothesin comprobarunt, a quibus Theologi Pontificiorum eam acceperunt, et strenue hunc vsque diem defendunt. Ecclesiae Reformatae Theologi statim ab eo tempore, quo veritates diuinae ab erroribus et inuentis humanis purgabantur, sententiam, Christum clauso sepulcro exiisse, et clausis ianuis ad discipulos ingressum esse, repudiarunt. HEVMANNVS BYCERO honorem tribuit, quod (*in enarr. in quatuor euangel.*) vulgarem sententiam primus errorem esse declarauerit. Tacere tamen non debuisset, CALVINVM *) in disputa-
tione

*) „Quod Christum exiisse e sepulcro clauso, et clausis ianuis ad discipulos ingressum esse obiiciunt, nihilomagis eorum errori suffragantur.“

tione de praesentia corporis Christi in S. Coena, sententiae communiter receptae contradixisse, quod, me quidem iudice, vera fuit causa, quare Theologi nostrae Ecclesiae vulgarem opinionem propagarunt. CALVINI aetate et cum illis Theologi Remonstrantes vno ore defendunt, aperto sepulcro Christum exiisse, et apertis ianuis conclave intrasse. Legant, qui velint, LAMPIVM (*ex sic. Ioan.*) BEAVSOBRE (*contin. operis SAVRINI*) et LIMBORCHIVM (*Theol. Christ.*) viros solida eruditione et ingenii acumine celeberrimos, quos honoris causa nomino. Socinianos Patrum sententiam haud defendere, me tacente, quivis facile credit. Non solum SMALCIUS, OSTERRODVS, WOLZOGENIVS, alii eam impugnarunt, sed et in Symbolo suo, *Catechismo Racouiensis*, fatentur: „Christum in eo prorsus corpore, in quo cruci adfixus „fuit, resurrexisset, quod, illo in caelum ascendente, factum est „incorruptibile, gloriosum, potens, spirituale, quum factus sit „in spiritum vivificantem.“

Ex nostris Theologis viri magni nominis sententiam memoratam defendere eamque ab obiectionibus aliter sententium vindicare laborarunt. Nomina CHEMNITII, GERHARDI, (*harm. euang. et disp. de res. Christi*) AEG. HVNNII, MENZERI, BROCHMANNI, FEVERBORNII, ECKARDI, DANHAVERI, DORSCHER, SCHERZERI, QVENSTEDII, (in scriptis systematicis) NEVMANNI (*Disp. de fidelium cum Christo μεταχηματισμω*) aliorum, veneror. Sed, licet hi omnes hypothesein defendant: eam tamen, dogma ecclesiae Lutheranae iure meritoque vocari, non opinor. Nam I) non ab

„tur. Nam sicut aqua non secus ac solidum pavementum, Christo „iter praebuit, super lacum ambulanti, ita nihil mirum, si ad eius „accursum se flexit lapidis durities. Etsi probabilius est, eius im- „perio amotum fuisse lapidem, et mox, transitu dato, in suum lo- „cum rediisse. Nec ianuis clausis intrare, tantundem valet ac pene- „trare per solidam materiam, sed sibi aditum patefacere diuina vir- „tute, vt repente steterit inter suos discipulos, plane admirabili mo- „do, quum obseratae essent fores. *Inst. christ. Rel. Lib. 4. cap. 17. „Sect. 29.*

A 3

ab Apostolorum tempore, sed a saeculo quarto in Ecclesia fuit propagata; nec omnes, sed nonnullos tantum Patres quarti et sequentium saeculorum ita sentientes deprehendimus: 2) neque in libris nostris normalibus dogma ecclesiae Lutheranae haec sententia est declarata: 3) a permultis Theologis, quibus laus orthodoxiae denegari nequit, in dubium est vocata. WEISMANNVS enim atque BYDDEVS se hac de quaestione intra silentium tenent; ad quorum exempla alii eam vel silentio praetereunt, vel disertis verbis negant. ZELTNERVM, PFAFFIVM, FEVERLINVM, MOSHEMIVM, BAUMGARTENIVM, vt alios taceam, ex recentioribus honoris causa nomino, quum facile mihi esset augere catalogum nominum eruditione theologica celeberrimorum. Qui nihilo secius haeresin crederent, de veritate huius sententiae dubitare, et ita Caluinianis, immo Socinianis faueri opinarentur, sibi sapiant, mihi saltem animus non est cum ipsis disputare.

Sed ad rem. In hac controuersia nulla de eo quaestio est: vtrum Seruator sanctissimus pro sua omnipotentia ex sepulcro prodire potuerit, licet non deuolutum fuisset saxum ostium cludens; ac conclaue intrare potuerit, ianuis non aperisis? Summam Seruatoris nostri omnipotentiam supplex veneror: ignoro tamen, quae per eam sunt possibilia. Quum Christus humilis adhuc et seruus inter homines versatus, in mare ambularet, nec corporis sui grauitas naturalis impediret, quo minus super aquam haud secus ac super solidum pauimentum gressus faceret: vtique eum satis potentem credo ad ea facienda, quae plane concipere nequeo. Temerarium foret negare miraculum quoddam Christo fuisse possibile; sed, determinare, quid Deus mediante miraculo efficere valeat, aequae temerarium puto. Interim, quum de rebus facti nobis sermo est, nec de eo quod possibile foret: nihil affirmare decet, nisi de quo certi sumus atque conuicti.

Quaeramus itaque, quo fundamento sententia a nobis sub examen vocanda nitatur, et quid tanquam ansam prae-buerit

buerit, multi vt Theologi eam pro aris et focus defendant: eos enim, qui cum illis sentiunt, quoniam iurarunt in verba Magistrorum, omnino non curo. Nisi me omnia fallant, in hanc inciderunt illi sententiam, falsa ratiocinatione decepti. *Primo*, extra omnem dubitationem esse ponunt, *tenuitatem*, vt dicunt, (alii *agilitatem* vocant) seu *potentiam solida penetrandi*, poros nimirum et interstitia solidorum corporum; aut vt alii malunt, *penetrabilitatem* seu *potentiam eundem plane locum, quem solidae solidorum corporum partes, occupandi*, attributum esse corporis glorificati eorum qui a mortuis resuscitantur. *Secundo* non dubitant, quin Seruator noster rediuius *corpus glorificatum* e sepulcro sumserit. Inde colligunt *tertio*: non deuolutum esse saxum ostio sepulcri, antequam Christus prodiisset, nec apertas fuisse fores, quum Seruator conclauē ingrederetur. Verum enim vero, hic modus argumentandi nemini satis attendenti se probabit, quum prior propositio antecedentis precario assumitur; posterior non est probata; et consequentia non rite se habet.

I) Ecquis affirmare ausus fuerit, se naturam corporis glorificati nosse? Nisi meris coniecturis atque ingenii lusibus velimus indulgere: ignorantiam huius rei fateamur necessarium est. Si quae de corpore glorificato nouimus, ex vnico Pauli effato I Cor. XV. 35 — 50. petenda sunt: quae quidem verba nemo adhuc interpretum in eam posuit lucem, vt natura corporis glorificati nota nobis reddita sit atque perspecta. Equidem, interpretatio *ΜΟΨΗΜΗΤΙ* multis se probauit: cuius tamen eam legenti statim apparebit, Virum acutissimum non potuisse omnia enodare, saepeque dubitasse: ecquis enim, quae ignorat, explicare poterit? *Ἐγείρεται ἐν ἀφθαρσία, ἐν δόξῃ ἐν δυνάμει σώμα πνευματικόν, Φορεσώμεν τὴν εἰκόνα τῆ ἐπικρανίς, Σὰρξ καὶ αἷμα βασιλείαν Θεῶ κληρονομήσαι ἔ δύναται.* Longe alius et melioris conditionis corpus glorificatum futurum esse ac corpora nostra sunt mortalia, verba haec legenti satis patet: sed *penetrabile* illud fore (quod naturae corporis naturalis plane aduersatur, et ideae corporis huiusque naturae congruere haud videtur) aut *tenuē* et *agile*, vt solida queat penetrare,

trare, quemadmodum radii solares vitrum, aut aer lignum et alia corpora poris gaudencia penetrat, in descriptione Paulina haud deprehendo. *Ἐγείρεται* dicunt *σῶμα πνευματικόν*. Sed quaeso, quid est *σῶμα πνευματικόν*? num corpus quod per saxa penetrare potest? num haec de spiritibus constant, quod ita sibi iter faciant? num satis nouimus naturam spirituum, vt affectiones corporum spiritualium definire queamus? MOSHEMIVS recte sentit, longe aliud voce *πνευματικόν* indicari, quam corpus fore tenue ac agile; vtrum vero ipsius interpretatio lectori satisfaciat, alii iudicent. *)

II) Nondum satis probatum esse dixi, quod sanctissimus Sospitator, rediuius corpus suum glorificatum ex sepulcro sumserit: licet plurimi de eo omnino non dubitent. Ad Phil. III. 20. 21. omnes ita sentientes prouocant, quod effatum luce clarius, scilicet, ostendit, Seruatorem statim post resurrectionem forma gloriosa, immo lucente, corporis apparuisse, vt docet *Bibliotheca Bremensis P. V. pag. 224.* *Κύριος Ἰησῆς χριστὸς μεταχηματίσει τὸ σῶμα τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν, ἐν τῷ γενέσθαι αὐτὸ σύμμορφον τῷ σώματι τῆς δόξης αὐτοῦ.* Haec autem est sententia, nihil his verbis doceri, nisi corpus Christi iam esse *σῶμα τῆς δόξης*, et nostra corpora aliquando similia futura esse corpori ipsius glorioso. — Illud autem erat in quaestione: vtrum corpus Christi, statim post viuificationem

σῶμα

*) „Der geistliche Leib, muß ein Leib seyn, der gereinigte Sinnen hat, der die Seele in ihrer Arbeit und Andacht nicht störet, der dem Geiste keine unvollkommene und unrichtige Begriffe, dem Willen keine unreine und sündliche Affecten und Begierden beybringen und mittheilen kan. — In diesem verklärten Leibe ist eine geistliche Kraft, die durch sich selbst den Leib erhält und unsterblich macht. — Er wird keines äusserlichen Mittels zu seiner Erhaltung und zu seinem Leben bedürfen. Sein Geist, sein lebendigmachender Geist, wird in ihm selbst wohnen. — Daher wird auch das Leben dieses Leibes vnd der Leib selbst, geistlich seyn, ein Leben das der Seelen nicht hinderlich fällt, das die Arbeiten und Gedanken des Geistes mehr befördert, als störet, das selbst zu dem Leben oder zu der Freyheit des Geistes das seine beyträgt., Erklär. p. 297. 299.

σῶμα τῆς δόξης fuerit? Negare equidem non audeo, corpus Christi e mortuis resuscitati fuisse immortale, Rom. VI. 9. Apoc. I. 18., nulla amplius perpeffione et imbecillitate obnoxium, quod cibo, potu et somno ad sustentationem vitae haud indiguerit. Verum enim vero, quemadmodum Seruator a mortuis resurgens ad maius honoris fastigium exaltatus est, donec ad dexteram Patris eueheretur; ita corpus ipsius sanctissimum plenam accepisse gloriam, quum super omnia coela ascenderet, persuasum mihi habeo. Corporis enim Christi rediuiui maiorem fuisse similitudinem cum corporibus nostris naturalibus, ac de corpore glorificato cogitari potest, ingentem habet veritatis speciem. Saepius Seruator discipulis suis confirmavit, se corpus suum, idem quod in cruce mortuum erat, ex sepulcro sumfisse; non spiritum, spectrum aut genium, sed verum hominem, vero et naturali corpore praeditum cum illis loqui: vulnerum in manibus pedibusque vestigia et latus transfossam illis ostendit; voluit vt amplecterentur corpus, quo sensu duce carnem et ossa corporis sui cognoscerent: edit coram illis, quemadmodum homo naturalis solet. Luc. XXIV, 36 - 43. Ioh. XX, 19. 20. 26. 27. I Ioh. I, 1. Quae omnia neque concipere, neque cum sinceritate infallibilique veracitate Seruatoris possum coniungere, quando cogito, corpus Christi nihilo secius fuisse glorificatum, carne atque ossibus, quae palpari possunt, haud constans, et longe alius conditionis ac corpus hominis naturale.

Magnum, aliter sentientes, suae sententiae in eo inuenisse fundamentum sibi persuadent, quod Christus *euauuerit* Luc. XXIV, 31. αὐτὸς ἀφαντοῦς ἐγένετο ἀπ' αὐτῶν: quippe *euanesce*re non corporis naturalis esset; sed spectri, spiritus seu angeli. Iudic. XIII, 21. Sed satis superque ostenderunt exegetae, in verbis Lucae nullum huius sententiae praesidium esse. HEVMANNVS et quos allegat (*in explic. N. T.*) HACKSPANNVS, PISCATOR, CLERICVS, reliqui in eo consentiunt, nihil nisi subitaneum abitum Seruatoris his verbis indigitari. Idem sentit BEAUSOBRE? (*remarques sur le N, T.*) »Je dis donc, que tout ce que Luc a vou-

B

112

»In dire, c'est que Iesus se retira subitement, et que ses di-
 »sciples le perdirent de vue. C'est tout ce que signifie
 »ἀφαντος ἐγένετο, il s'éloigna d'eux, et ils ne le virent plus.»
 IASCHWACHTIVS (*harm. hist. resurr. Christi p. 160*) Christum
 discipulis non animaduertentibus discessisse, idque hoc mo-
 do contigisse, opinatur, ut ille subito et sine valedictione
 abierit, et quidem statim, postquam ab amicis erat cogni-
 tus: hos autem oculis in terram defixis stupuisse, ut quae
 agerentur minus sentirent. Et qui primus omnium nomi-
 nari debuisset ΚΥΡΚΕ (*in obseru.*) vocem ἀφαντος non cum
 verbo ἐγένετο sed cum αὐτος construit, dictionem γένεσθαι
 ἀπο τινος discedere ab aliquo apud Graecos significare docet,
 verbaque Lucae ita vertit: *et ille discessit ab illis ita ut non
 videretur.* Conf. *Analekta KOECHERI* ad h. l. Alii Christum
 inuisibilem redditum esse opinantur, quum oculos discipulo-
 rum retineret: quorum mentem exprimit LIMBORCHIVS
 (*Theol. Christ.*) »Non quod corpus ipsius, ab illis non re-
 »cedens, inconspicuum sit redditum; sed quia ipse subito ex
 »illorum aspectu fuerit sublatus, aut oculi eorum retenti, ut,
 »quemadmodum antea ipsum non agnouerant, ita nunc di-
 »scedentem non animaduertent.» Nisi breuitati mihi stu-
 dendum esset, rationes adferrem, quare verba οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν
 ἐκράτουντο non de mirabili operatione in oculos, qualem
 Gen. XIX, II. 2 Reg. VI, 18. legimus, sed de defectu
 attentionis discipulorum interpretor. Videant interim Le-
 ctiores quae HEVMANNVS ad h. l. annotauit. Sufficit mihi,
 quod ita sentientes in re ipsa cum laudatis interpretibus con-
 sentiant, et Christum haud recedentem inconspicuum fuisse
 redditum, negent. Sublato hoc contrariae sententiae fun-
 damento concedendum erit, opinionem, Christum post re-
 surrectionem in corpore glorificato et coelesti sese homi-
 nibus manifestasse, non adeo certam esse, ut de ea nullus
 amplius dubitandi sit locus.

III) Sed si omnia concederemus, quae a dissentientibus
 precario adsumuntur: haec tamen non certum faciunt, Chri-
 stum

stum clauso sepulcro resurrexisset, et clausis ianuis conclaue intrasse. Nouimus ex Sacris, die extremi iudicii corpora nostra gloriosa esse futura, quamprimum omnipotens iudex mortuorum atque uiuentium nos in vitam reuocauerit. I Cor. XV, 52. Nihil fecius sepulcra aperientur, quando mortui resurgent. Io. V, 28. 29. conf. Ez. 37, 12-14. Quid ergo impedit, quo minus credamus, per voluntatem omnipotentis Saluatoris saxum a sepulcro deuolutum esse, quum ille prodiret, et ianuas apertas fuisse, quum conclaue intraret; aut si mauis, angelum sepulcrum, et ianitorem fores aperuisse. Sola historia euangelica de hac re audienda est, et quae non disertis verbis docet, merae sunt coniecturae, de quibus dubitare, immo quas repudiare licet.

Si Matthaeum resurrectionem Christi narrantem audimus, ne verbo quidem indicat, clauso sepulcro Seruatorem surrexisse; et certe, admirandum hoc factum ille haud tacuisset. Noui, aliter sentientes comma 2dum Cap. XXVIII, allegare: *Et ecce, terrae motus factus est magnus, Angelus enim Domini descendens e coelo, accedens euoluit lapidem ab ostio et sedit supra illum.* Persuasum sibi habent, terrae motum et deuolutionem lapidis eo tempore accidisse, quo mulieres sepulcrum adirent: ex quo colligunt, Christum, quum iam ex sepulcro prodiisset, antequam mulieres aduentarent, (v. 6.) ante lapidis deuolutionem a mortuis surrexisse. Respondeo autem 1) Nunquam ausae fuissent mulieres sepulcro propinquare, si illud stipatum militibus uiderent, aut custodes terrore pleni iis in uia uenissent obuiam. 2) Ita contradicunt dissentientes reliquis Euangelistis, qui vno ore narrant, deuolutum lapidem et apertum sepulcrum mulieres inuenisse; nec mentionem faciunt custodum, qui appropinquantibus mulieribus, iam abierant. 3) Necessario itaque erit, ut uerbis Matthaei significationem plusquam perfecti tribuamus, quemadmodum WOLFIVS (*in Curis phil.*) monuit: et, quod addam, commata 2. 3. et 4. parentesi includamus. Iam nihil impedit, quo minus statuamus, deuolutionem lapidis mediante angelo, eo ipso tempore, quo

Seruator gloria plenus sepulcrum deferebat, antequam mulieres viam ingressae essent, factam fuisse. Sepulcrum apertum mulieres inuenerunt, et angeli nuncium eis dederunt, Christum e mortuis resurrexisse. Aduentum angelorum de coelis et deuolutionem saxi terrae motus comitabatur: insolitum enim Deo non est terrae motu, ac pauore, quem excitare solet, hominum animos praeparare, vt cum reuerentia reuelationes suas recipiant. Proinde sententia, Seruatorem ex sepulcro exiisse, antequam terra moueretur, angeli e coelo descenderent, et saxum ab ostio deuolueretur, non in narrationibus Euangelistarum, sed in ingenio hominum, admiranda atque miraculis plena vndique quaerentium, fundamentum habet.

Ne autem dissentientibus iniurius videar, vnicum eorum, quod attendi meretur, argumentum sub examen reuocabo: licet, quum dogmaticum est, in rebus facti parum ponderis habeat. „Nisi sua virrute, dicunt, citra angeli, sepulcrum aperientis, operam e sepulcro exiisset Seruator, resurrectio non foret argumentum, Christum esse vnigenitum Dei Filium Rom. I. 2, quum nos omnes virtute Dei et opera angelorum sepulcris nostris euocabimur: et plusculi e mortuis cum Christo resurgente resurrexerunt.“ Hactenus illi. Facilis est responsio: 1) Angeli lapidem de sepulcro amouerunt, vt corpus Christi exinde egredi posset: non quod Pater omnipotens angelorum ministerio, aut Christus eorum opera indigerit. Sine angelorum opera saxum deuoluere potuisset Seruator, cui omnis potestas in coelis et terra erat demandata. Sed angeli descenderunt de coelo, vt ita maiestatem suam Deus ostendat, Filiumque suum Iesum angelorum Dominum esse manifestet, et angeli resurrectionis Christi testes sint, non tantum apud mulieres, sed et coelesti suo fulgore apud custodes, qui gloria illa coelesti visa, mortuorum instar perterriti aufugerunt. 2) Resurrectio Christi est argumentum, eum esse vnigenitum Dei Filium, non quia corpore suo per saxa penetravit, sed quoniam ita impleta sunt vaticinia Prophetarum; ita Christus antedixerat, se tertio die in vitam esse rediturum, atque

atque hoc criterium, ex quo cognosci posset, quod sit Messias, posuerat; et ita gloria Patris, hoc miraculo de Christo testantis, fuit manifestata. 3) Quanta quaeso differentia nostram inter resurrectionem futuram et resurrectionem Christi! licet sepulcrum eius ab angelis aequè fuit apertum, ac nostra aliquando sepulcra ante resurrectionem aperientur. Sua vi atque virtute Christus in vitam rediit, Io. II. 19. X. 18. Act. I. 4. nos autem, nisi Saluator nos in vitam reuocaret, non expergisceremur. Gloriam itaque sanctissimi Sospiratoris, cui laus et gloria in aeternum! nihil denegamus, eum ex sepulcro ab angelis aperto exiisse statuentes.

Iam ad alteram quaestionem: vtrum Christus clausas ianuas penetraverit, quum in coetum discipulorum ingrederetur? Hoc sibi prorsus persuasum habent illi, a quibus dissentio, et strenue defendunt, conspicuam esse gloriam corporis Christi rediitui, quod, quum discipuli ex timore Iudaeorum fores obserauerint, nihilo secius sine foribus apertis conclave intrauerit, et in medio eorum steterit Seruator. Allegant verba Io. XX. 19. Am Abend aber desselbigen Sabbath, da die Iünger versamlet, vnd die Thüren verschlossen waren, aus Furcht vor den Iuden, kam Iesus, vnd trat mitten ein, vnd spricht zu ihnen: Friede sey mit euch. Sed praestat ipsum audire Ioannem. *ὄυσης ἐν ὄψιας τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τῇ μιᾷ τῶν σαββάτων, καὶ τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, ὅπῃ ἦσαν οἱ μαθηταὶ συνηγμένοι διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων, ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἔστη εἰς τὸ μέσον, καὶ λέγει αὐτοῖς, εἰρήνη ὑμῖν.* His verbis attendenti apparet: 1) Euangelistam eius nullam fecisse mentionem, quod discipuli ex timore fores obserauerint. Congregati erant ex timore Iudaeorum, quod docet verborum intuitus: nec difficile erit explicatu, quare formidine pleni conuenerint. Non audebant nimirum domicilia sua adire, ne in manus Iudaeorum, insidias ipsis struentium, caderent. Conuenerunt itaque loco quodam incognito, platea deuia, domo, qua congregari haud solebant, vbi hostes eos haud facile quaererent; ibi de remediis euadendi e periculo consultabant. Libere in hoc contentu de Christo loquebantur, precibusque vnitatis Deum implora-

plorabant, vt imminens vitae periculum auerteret. Sed quam quaeſo, inueniſſent ſecuritatem, ſi ex formidine fores domus aut oſtium conclauis obſeraffent? Rectiſſime LANGIUS (*euang. Licht und Recht*) obſeruat, obſeratas fores eos ab inſultibus et adgreſſu Iudaeorum non liberaturas fuiſſe. Niſi ignoraffent hoſtes domum conuentus, effregiſſent fores, ſi animo iſto fuiſſent, diſcipulos ducere captiuos. 2) Sub iudice adhuc lis erit, vtrum ianuae domus aut oſtium conclauis, vbi conuenerant diſcipuli, clauſa fuerint. Vulgaris enim coniunctio verborum: τῶν θυρῶν κεκλεισμένων ὅπως ἦσαν οἱ μαθηταὶ συνηγμένοι erronea eſt: potius ita conſtrui debent verba ὅπως ἦσαν οἱ μαθηταὶ συνηγμένοι ἦλθεν ὁ Ἰησῦς. Aſt vero, concedere poſſum, fores huius domus et conclauis fuiſſe clauſas: nullum tamen haec circumſtantia praebet fundamentum defendendi, ſanctiſſimum Seruatore, foribus non apertis, ad diſcipulos acceſſiſſe. Ioannes hoc, quod vulgo creditur, notatu digniſſimum miraculum omnino tacet, nec ait Chriſtum veniſſe διὰ θυρῶν κεκλεισμένων ſed τῶν θυρῶν κεκλεισμένων poſtquam clauſae eſſent ianuae: hinc non negat fores Chriſto intranti fuiſſe apertas. Forſan ianitor aut ianitrix, vt SCHACHTIUS (*in harmon.*) putat, inſciis diſcipulis nec ſatis attendentibus, quia cum duobus qui ex oppido Emaus reuerſi erant, alta voce loquebantur. Luc. XXIV, 35. 36. Chriſto pulſanti aperuit. Aperuerat ſaltim Emauticis, paulo ante Chriſtum, aduentantibus, niſi crederes, et hoſce non apertis foribus intraffe. Aut ſi magis arridet LAMPYI ſententia: fores, poſt reditum Emauticorum nondum clauſae erant, et Chriſtus intrauit, apertis domus et conclauis foribus. Inopinatus itaque Chriſti aduentus vnica erat cauſa conſternationis diſcipulorum. 3) Mihi autem maxime veri ſimile eſt, de ianuis et oſtiis domus congregationis diſcipulorum Ioanni non eſſe ſermonem. Dictio τῶν θυρῶν κεκλεισμένων indicat vesperam, quo tempore portas vrbs claudunt ciues, et oſtiis domuum peſſulos obdunt. In perantiquis temporibus dictio haec ſollemnis fuit, quia ſollemne erat, portas claudere, quando vespereſcit Iof. II. 5. et hodie de iis, qui perueſperi aduentant dicimus, quod venerint *beym Thorſchluß*. Adſentiri itaque debeo

HEIN-

HEINSIO (*exerc. ad N. T.*) ZELTNERO (*Bibl. Altorff*) PFAFFIO (*orat. Acad.*) HEVMANNO (*Erkl. des N. T.*) MOLDERHAVERO (*Erleut. der schw. schifft.*) reliquis, qui tempus vespertinum intelligendum esse sentiunt: nec ea quae LILIENTHAL (*gute Sache XI Th.*) huic interpretationi obiecit, me in aliam mentem reducere valuerunt. Tempore vespertino ὄσης ὀψίας, immo quum iam obscurasset, καὶ τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, venit Iesus. Nec longe ante discipulos conueuisse probabile est, qui formidine impediebantur, quominus publice interdum in plateis irent: nisi forsitan haec domus post mortem Seruatoris consuetum eorum fuerit diuerforium, quo se occultabant. Concedere tamen possum, fores huius domus cum portis urbis et reliquarum domuum foribus etiam fuisse obseratas, quum Iesus veniret. A ianitore, insciis Apostolis, aperta sunt fores; aut si maui, ipse Seruator virtute diuina aequè aperuit obseratas fores, ac angelus olim ianuas claustris Act. V. 19. XII. 10. De admiranda autem et plane inaudita re, Christum per medias fores non apertas transiisse, ne vllum quidem in narratione Ioannis adest vestigium.

Satis de hypothesi omni fundamento destituta. vos autem CIVES HON. rogo, vt missis hisce praeiudicatis opinionibus, resurrectionem Seruatoris a mortuis diligentissime et pia mente perpendatis. Ipsum mirandum factum adeo certum esse quam quod certissimum a DITONE, SCHERLOCKIO, WHESTIO scriptis, quae postquam ex Anglicano idiomate in Germanicam translata sunt linguam, in omnium manibus sunt, est demonstratum. Taceo Auctores, quos enarravit FABRICIUS, et merita tantum praestantissimi LESSII, in libro, qui nemini VESTRVM ignotus esse debet, praedico. A veritate autem historiae resurrectionis Christi extra omnem dubitationem positae, omnis nostra salus dependet. Quum Iesus a mortuis resurrexit: nemo amplius dubitare poterit, eum esse Filium Dei vnigenitum, ea propter a Deo missum, vt a peccatis nos liberaret; mortem ipsius peccatorum nostrorum esse expiationem; veram atque diuinitus reuelatam esse religionem, quam docuit, et Apostolos eam docere

---

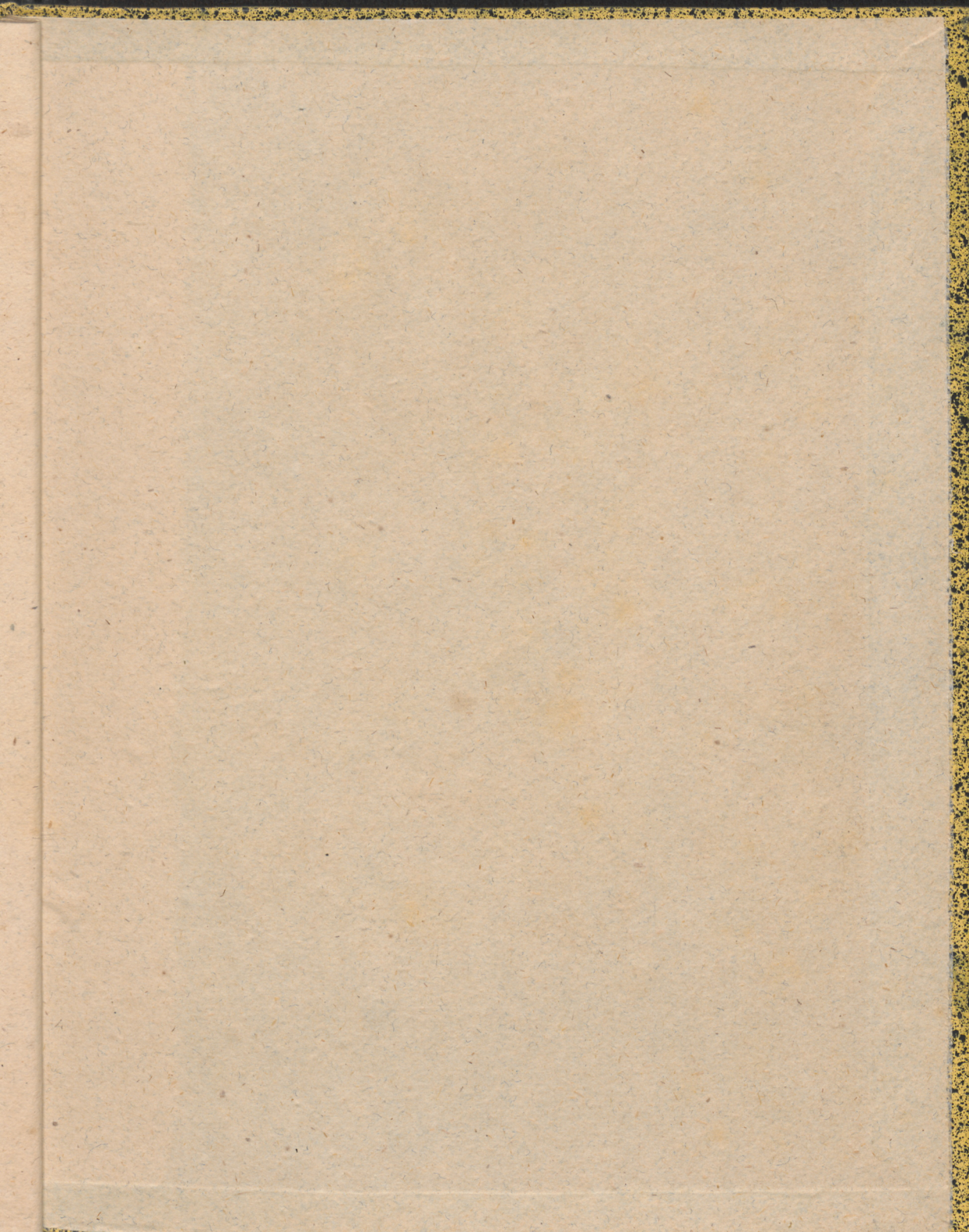
cere iussit; fidem nomini ipsius habitam vnicum esse salutis remedium, et nos aliquando ex sepulcris prodituros esse, vt aeternum cum ipso viuamus. Memores, quaeso, fitis obligationis Christianorum resurrectione Sospitatoris praefiguratae, vt, *sicut resuscitatus est Christus ex mortuis, sic etiam nos in nouitate vitae ambulemus Rom. VI. 4. Momentote itaque Iesu Christi, qui suscitatus est ex mortuis 2 Tim. I. 8.* Diebus hisce festis non ore tantum paeanas in laudem Seruatoris canatis, sed et per hos dies, immo totam per vitam pie et sancte viuatis, vt virtutes enumeretis **EIVS**, qui e tenebris vos vocauit in admirabilem suam lucem, I Pet. 1. 9.

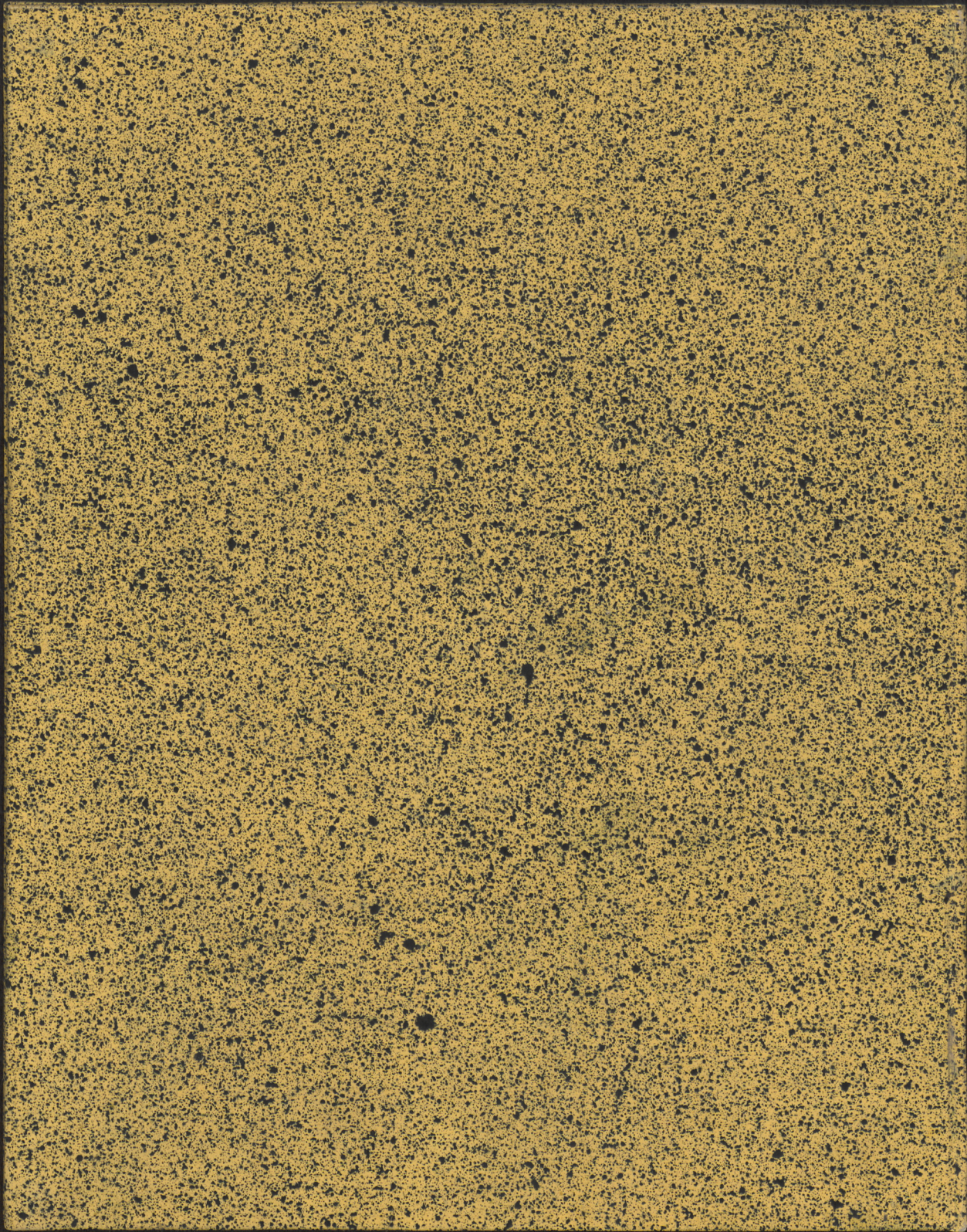

P. P.

SVB SIGILLO RECTORIS,
F E R I A I P A S C H A L I,
 MDCCLXXIII.

HEINSIO (*exerc. ad N. T.*) ZELTNERO (*Bibl. Altorff*) PFAFFIO (*orat. Acad.*) HEVMANNO (*Erkl. des N. T.*) MOLDERHAVERO (*Erleut. der schw schifft.*) reliquis, qui tempus vespertinum intelligendum esse sentiunt: nec ea quae LILIENTHAL (*gute Sache XI Th.*) huic interpretationi obiecit, me in aliam mentem reducere valuerunt. Tempore vespertino ὄσης; οἰψίας, immo quum iam obscurasset, καὶ τῶν θυρῶν κεκλεισμένων, venit Iesus. Nec longe ante discipulos conueuisse probabile est, qui formidine impediebantur, quominus publice interdum in plateis irent: nisi forsitan haec domus post mortem Seruatoris consuetum eorum fuerit diuersorium, quo se occultabant. Concedere tamen possum, fores huius domus cum portis vrbis et reliquarum domuum foribus etiam fuisse obseratas, quum Iesus veniret. A ianitore, insciis Apostolis, apertae sunt fores; aut si maui, ipse Seruator virtute diuina aequè aperuit obseratas fores, ac angelus olim ianuas claustris Act. V. 19. XII. 10. De admiranda autem et plane inaudita re, Christum per medias fores non apertas transiisse, ne vllum quidem in narratione Ioannis adest vestigium.

Satis de hypothesi omni fundamento destituta. vos autem CIVES HON. rogo, vt missis hisce praeiudicatis opinionibus, resurrectionem Seruatoris a mortuis diligentissime et pia mente perpendatis. Ipsum mirandum factum adeo certum esse quam quod certissimum a DITONE, SCHERLOCKIO, WHESTIO scriptis, quae postquam ex Anglicano idiomate in Germanicam translata sunt linguam, in omnium manibus sunt, est demonstratum. Taceo Auctores, quos enarravit FABRICIUS, et merita tantum praestantissimi LESSII, in libro, qui nemini VESTRUM ignotus esse debet, praedico. A veritate autem historiae resurrectionis Christi extra omnem dubitationem positae, omnis nostra salus dependet. Quum Iesus a mortuis resurrexit: nemo amplius dubitare poterit, eum esse Filium Dei vnigenitum, ea propter a Deo missum, vt a peccatis nos liberaret; mortem ipsius peccatorum nostrorum esse expiationem; veram atque diuinitus reuelatam esse religionem, quam docuit, et Apostolos eam docere

cere

